

Ozljede, otrovanja i druge posljedice vanjskih uzroka (S00-T98,MKB-10) kao uzroci smrtnosti i pobola stanovništva Dubrovačko-neretvanske županije u 2005.

(Mortality and morbidity among residents of Dubrovnik-Neretva county from injuries, poisoning and certain consequences of external causes (S00-T98, ICD-10) in 2005.)

Bočina Ivana 1, Mijaković Marijana 1, Matija Čale- Mratović 2

Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije 1

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije 2

Sažetak

Cilj: Prikazati smrtnost i pobol stanovništva Dubrovačko-neretvanske županije (Županije) od ozljeda, otrovanja i ostalih posljedica vanjskih uzroka (S00-T98, MKB-10) u 2005.

Metode: U radu su primijenjene metode deskriptivne epidemiologije. U prikazu mortaliteta ispitanike su predstavljali svi umrli stanovnici Županije s osnovnim uzrokom smrti iz skupine S00-T98 u razdoblju 2001.-2005. godine, a kao izvor podataka poslužili su izvorni podatci Državnog zavoda za statistiku. U određivanju specifičnog pobola od ozljeđivanja u primarnoj i bolničkoj zdravstvenoj zaštiti u 2005. poslužile su baza podataka temeljene na zbirnim izvješćima o pobolu i radu u djelatnosti primarne zdravstvene zaštite Županije, te baza podataka bolničkih otpusta osoba liječenih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji temeljena na individualnim statističkim izvješćima.

Rezultati: Tijekom razdoblja 2001.-2005. u Županiji je od uzroka smrti iz skupine S00-T98 umiralo prosječno 58 osoba godišnje (54 umrlih u 2001., 57 u 2002., 63 u 2003., 65 u 2004. i 49 u 2005.). Među umrlima prevladavali su muški (64.8% u 2001., 57.8% u 2002., 69.8% u 2003., 58.4% u 2004. i 57.1% u 2005.). Kretanje nestandardizirane specifične stope smrtnosti od uzroka skupine S00-T98 pokazuje linearni trend održavanja razine stope (43.95/100 000 stanovnika u 2001., 46.39 u 2002., 51.27 u 2003., 52.90 u 2004. i 39.88 u 2005.). Prema redosljedu ukupnih bolesti-stanja zabilježenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u 2005. skupina S00-T98 zauzimala je dvanaesto mjesto (2.2%), a najveći broj ozljeda zabilježen je u dobnoj skupini 20-64 godine (51.88%). Skupina S00-T98 zauzimala je četvrto mjesto (8.70%) prema redosljedu učestalosti dijagnoza bolničkih otpusta u 2005.

Zaključak: Ozljede i njihove posljedice predstavljaju značajan segment u budućem preventivnom javnozdravstvenom djelovanju.

Ključne riječi: ozljede, smrtnost, pobol, invaliditet

Abstract

Aim: To present mortality and morbidity among residents of Dubrovnik and Neretva County (County) from injuries, poisoning and certain consequences of external causes (S00-T98, ICD-10) in 2005.

Methods: Descriptive epidemiology methods were used. We included all the County residents with diagnosis of fatal injuries (S00-T98) in the period 2001-2005. Mortality data were collected from the Central Bureau of Statistics. For determination of specific morbidity as a result of injury in the primary health care and inpatient care, we used primary health care database as well as inpatient care database for residents treated in the County .

Results: In the County, during the period 2001-2005, there were approximately 58 individuals per year whose death was classified to S00-T98 (54 deaths in 2001, 57 in 2002, 63 in 2003, 65 in 2004, and 49 in 2005). The most prevalent in this category were males (64.8% in 2001, 57.8 in 2002, 69.8 in 2003, 58.4 in 2004, and 57.1 in 2005). The results suggest stagnation trend in injury mortality rate (43.95/100 000 residents in 2001, 46.39 in 2002, 51.27 in 2003, 52.90 in 2004, and 39.88 in 2005). Injuries ranked twelfth (2.2%) of total morbidity count in the primary health care in 2005, while the largest number of injuries was recorded in the age group 20-64 (51.88%). Injuries ranked fourth (8.70%) among the leading disease groups in inpatient care in 2005.

Conclusion: Injuries and their consequences present significant part of future preventive public health activities.

Key words: injuries, mortality, morbidity, disability

UVOD

Prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti, 10.-revizija (MKB-10) ozljede su svrstane zajedno s trovanjima i drugim posljedicama vanjskih uzroka u skupinu S00-T98, te se klasificiraju pripadajućim šiframa, ovisno o vrsti ozljede u odnosu na zahvaćeni dio tijela.

Ozljede u današnjem svijetu predstavljaju velik javnozdravstveni problem koji, nažalost, još uvijek nije dovoljno prepoznat ni od strane zdravstva ni od strane zajednice.

Prema predviđanjima Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) ozljede će i nadalje ostati vodeći uzrok smrti u mlađoj životnoj dobi (osobito kod muškog spola), među njima će prevladavati ozljede nastale u prometu, a i u slučaju da ne završe smrtnim ishodom njihove će posljedice biti sve teže i sve brojnije.

Sustavno praćenje ozljeda trebalo bi poslužiti kao temelj za razvijanje javnozdravstvenih intervencija u smislu prevencije ozljeđivanja kao jednog od prioritarnih područja javnozdravstvenog djelovanja. Iako su zasad dostupni isključivo podaci o smrtnosti i pobolu od ozljeđivanja, njihova detaljnija analiza trebala bi poslužiti kao prvi korak u daljnjem javnozdravstvenom radu.

METODE I ISPITANICI

U radu su primijenjene metode deskriptivne epidemiologije.

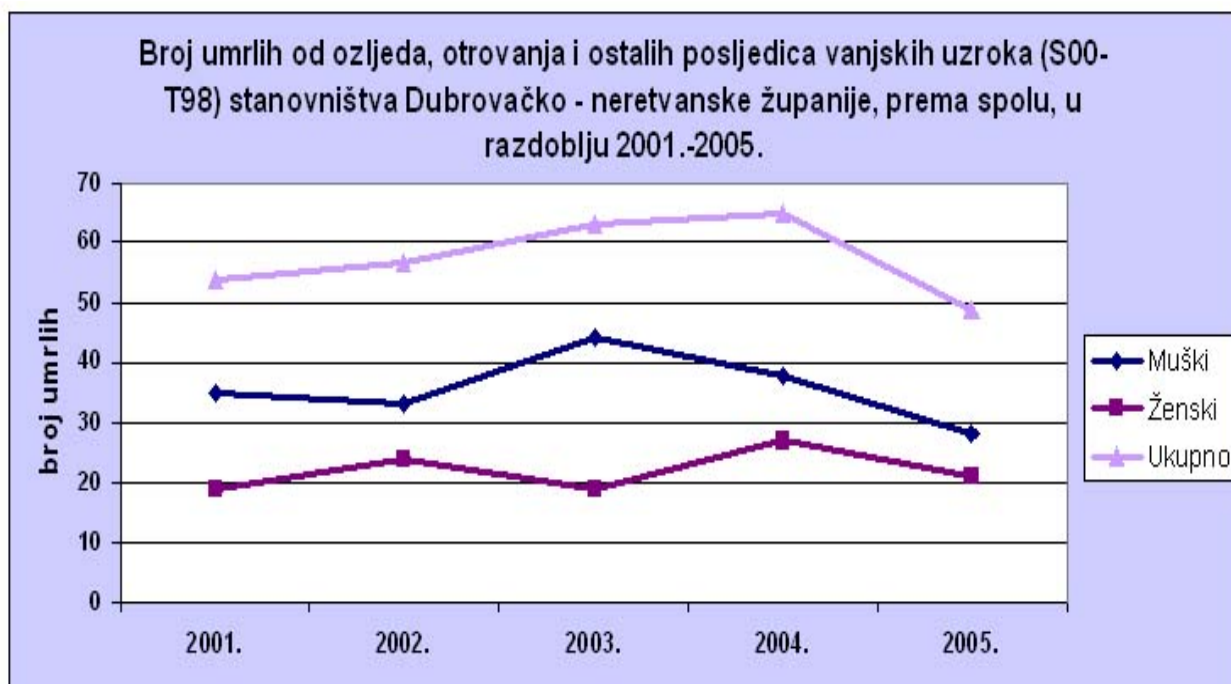
U prikazu mortaliteta, ispitanike su predstavljali svi umrli stanovnici Dubrovačko-neretvanske županije (Županija) s osnovnim uzrokom smrti iz skupine S00-T98 (MKB-10) u razdoblju 2001.-2005. godine. Kao izvor podataka o pokazateljima specifične smrtnosti od uzroka iz skupine S00-T98 (MKB-10) poslužili su izvorni podatci Državnog zavoda za statistiku. Pokazatelji smrtnosti od ozljeda, otrovanja i ostalih posljedica vanjskih uzroka analizirani su prema uzroku smrti, dobi i spolu, kao apsolutni brojevi, udjeli i nestandardizirane specifične stope na 100 000 stanovnika. Dobno specifične stope smrtnosti dijagnoza iz skupine S00-T98 (MKB-10) izračunate su na stanovništvo Dubrovačko-neretvanske županije prema Popisu stanovništva iz 2001. godine, kada je Županija brojala ukupno 122 870 stanovnika, od čega 59 378 muških (48.3 %) i 63 492 ženskih (51.7 %).

Kao izvor podataka o pobolu od uzroka skupine S00-T98 (MKB-10) u 2005. poslužila je baza podataka bolničkih otpusta osoba liječenih u Dubrovačko-neretvanskoj županiji formirana na temelju individualnih statističkih izvješća, te baza podataka formirana na temelju zbirnih izvješća o pobolu i radu u djelatnosti primarne zdravstvene zaštite Županije.

REZULTATI

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji u razdoblju 2001.-2005., skupina ozljeda, otrovanja i ostalih posljedica vanjskih uzroka (S00-T98, MKB-10) nalazila se prema redosljedu vodećih uzroka smrtnosti stanovništva na trećem (s udjelom od 4.65% u 2002., 4.91% u 2003. i 5.37% u 2004.) ili četvrtom mjestu (s udjelom od 4.56% u 2001. i 3.90% u 2005.).

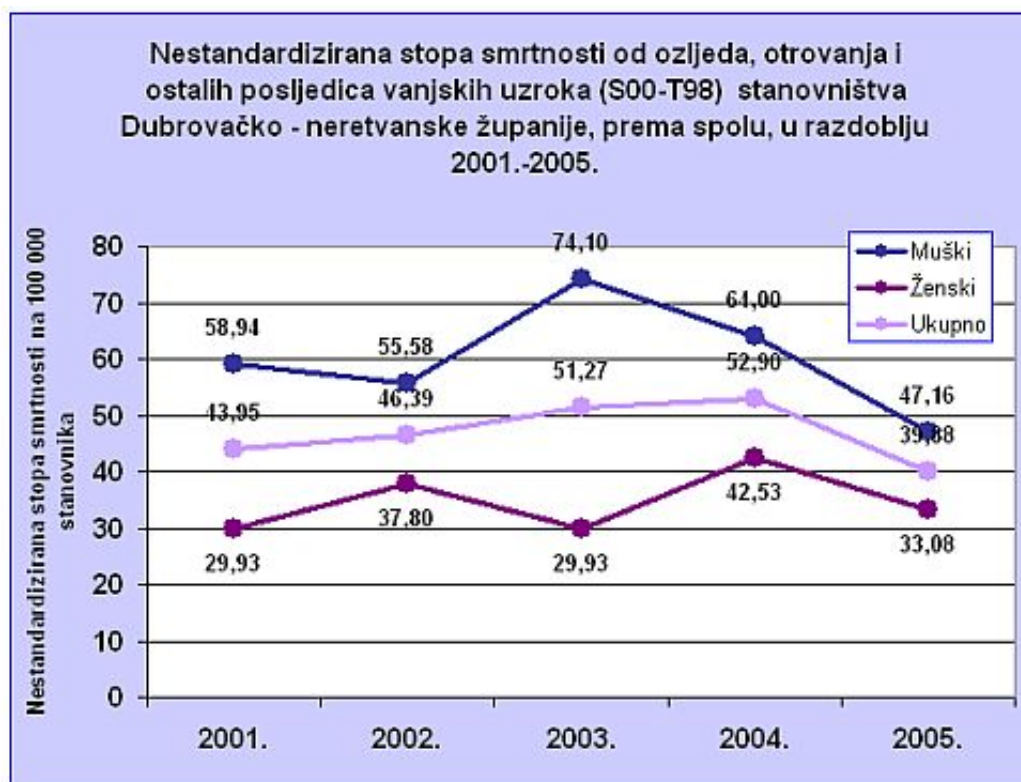
U navedenom je razdoblju od uzroka iz skupine S00-T98 (MKB-10) umiralo prosječno 58 osoba godišnje (54 umrlih u 2001., 57 u 2002., 63 u 2003., 65 u 2004. i 49 u 2005.). Među umrlima prevladavale su osobe muškog spola (64.8% u 2001., 57.8% u 2002., 69.8% u 2003., 58.4% u 2004. i 57.1% u 2005.).

Graf 1.

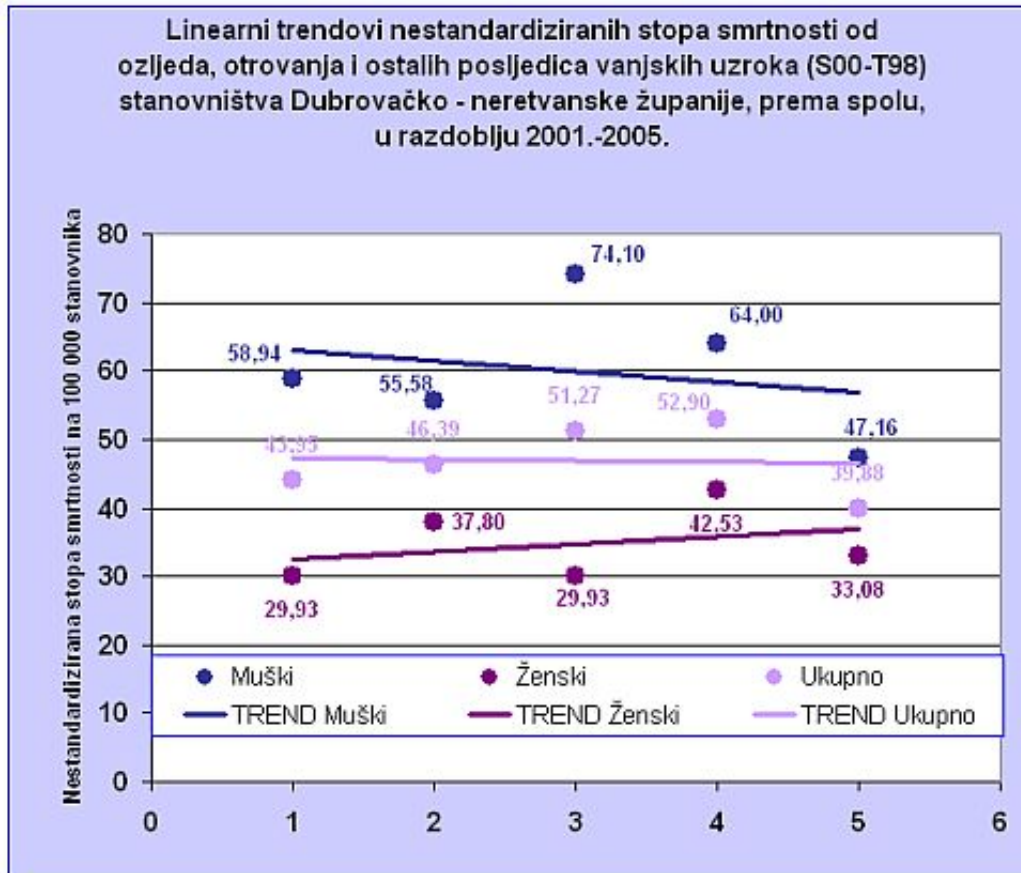
Nestandardizirana specifična stopa smrtnosti od uzroka iz skupine S00-T98 (MKB-10) u razdoblju 2001.-2005. za ukupno stanovništvo iznosila je 43.95/100 000 stanovnika u 2001., 46.39 u 2002., 51.27 u 2003., 52.90 u 2004. i 39.88 u 2005.

Tijekom istog razdoblja, navedena stopa stalno je pokazivala više vrijednosti za muško (58.94 /100 000 stanovnika u 2001., 55.58 u 2002., 74.10 u 2003., 64.00 u 2004. i 47.16 u 2005.) nego žensko stanovništvo (29.93/100 000 u 2001., 37.80 u 2002., 29.93 u 2003., 42.53 u 2004. i 33.08 u 2005.).

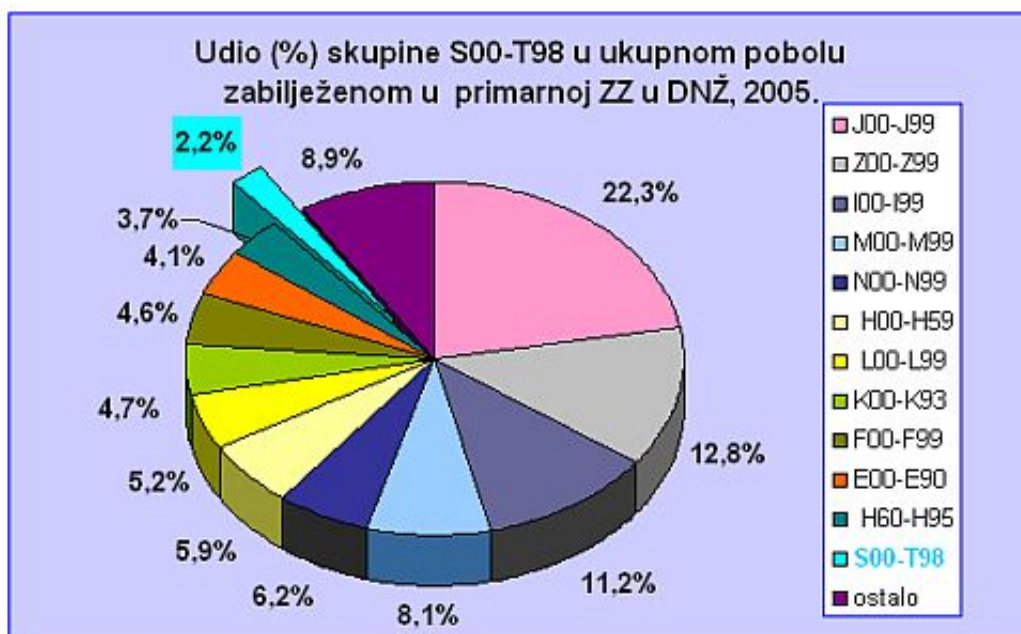
Graf 2.

U navedenom petogodišnjem razdoblju kretanja nestandardizirane specifične stope smrtnosti od uzroka iz skupine S00-T98 (MKB-10) pokazuju trend stagniranja (održavanja) stope.

Graf 3.

U djelatnosti primarne zdravstvene zaštite u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2005. godini registrirano je ukupno 279 755 bolesti-stanja, od čega je 6 253 (2.2%) bolesti-stanja pripadalo skupini S00-T98 (MKB-10), svrstavajući je na dvanaesto mjesto po učestalosti u zabilježenom ukupnom pobolu u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Graf 4.

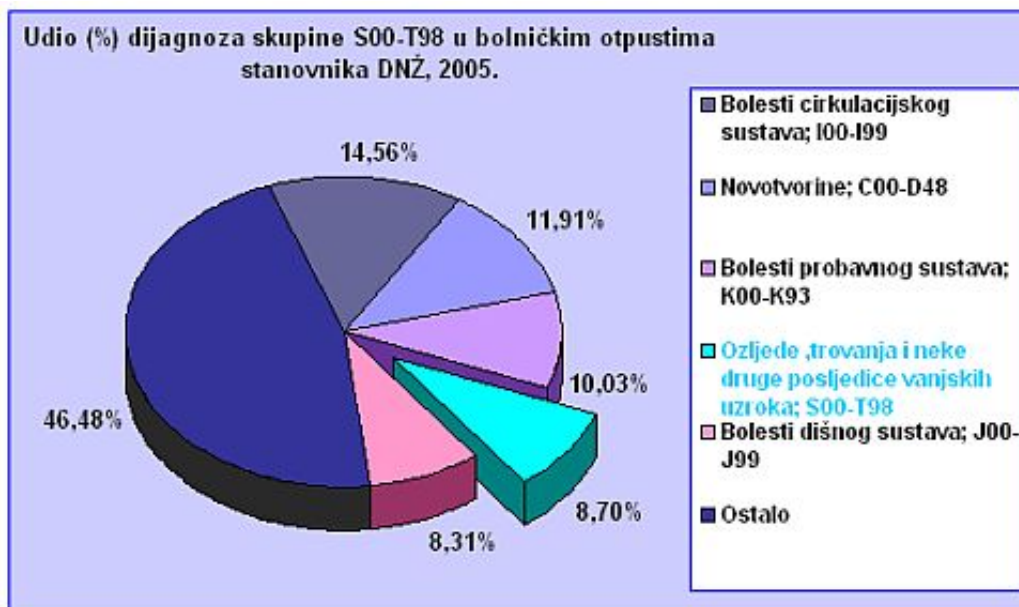
U djelatnosti primarne zdravstvene zaštite pokazalo se da je najviše registriranih bolesti-stanja iz skupine S00-T98 (MKB-10) imala dobna skupina 20-64 godine (51.88 %), zatim su približno podjednake udjele imale dobne skupine 65 i više godina (22.37%) i 7-19 godina (19.91%), dok je najmanje navedenih bolesti-stanja registrirano u dobi 0-6 godina (5.84%).

Naziv oboljenja skupine S00-T98	Dobna skupina (godine)			
	0-6	7-19	20-64	65+
Dislokacije, uganuća i nategnuća	120	474	1009	403
Opekline i korozije	40	92	343	146
Ostale ozljede, otrovanja i djelovanja vanjskih uzroka	155	434	1346	557
Otrovanja lijekovima i biološkim tvarima	0	4	13	0
Prijelomi	50	241	533	293
Ukupno skupina S00-T98	365	1245	3244	1399

Tablica 1.

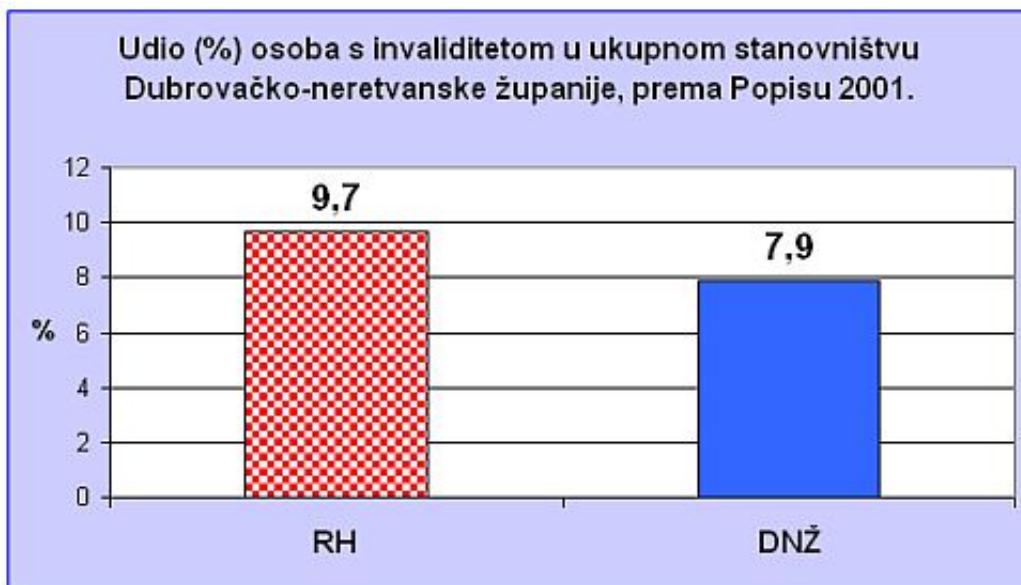
Među registriranim bolestima-stanjima skupine S00-T98 (MKB-10) u djelatnosti primarne zdravstvene zaštite u dobnoj skupini 0-6 godina prevladavala je kategorija «ostale ozljede, otrovanja i djelovanje vanjskih uzroka» (42.26%), jednako kao i u dobnim skupinama 20-64 godine (41.49%), te 65 i više godina (39.81%). U dobnoj skupini 7-19 godina prevladavala je kategorija «dislokacije, uganuća, nategnuća» s udjelom od 38.07 %. Važno je istaknuti da je u dobnoj skupini 20-64 godine registriran najveći broj prijeloma (čak 533 prijeloma).

Na temelju baze podataka bolničkih otpusta stanovnika Dubrovačko-neretvanske županije liječenih u Županiji u 2005. utvrđeno je da su se otpusne dijagnoze iz skupine S00-T98 nalazile na četvrtom mjestu s udjelom od 8.70% prema strukturi hospitalizacija, odnosno iz bolesti cirkulacijskog sustava (I00-I99, 14.56%), novotvorina (C00-D48, 11.91 %) i bolesti probavnog sustava (K00-K93, 10.03 %). Naime, od ukupno 11 271 registriranih otpusta, skupini S00-T98 (MKB-10) pripadalo je 981 otpusta, te se može reći da je gotovo svaka 11. hospitalizirana osoba bila u bolnici zbog liječenja posljedica ozljeđivanja.

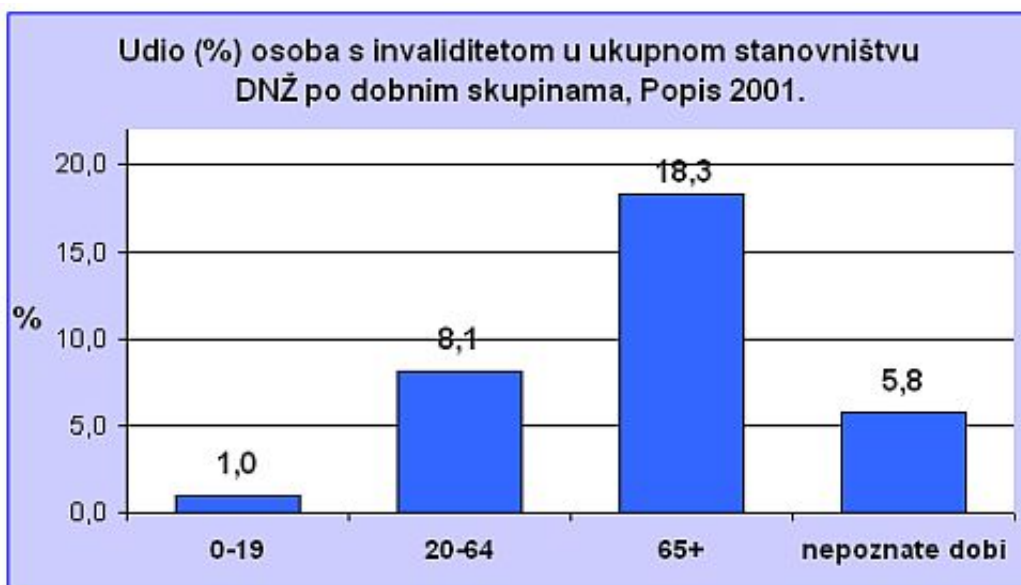
Graf 5.

Iako zasad u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ne postoji registar ozljeđivanja, kao ni mogućnost povezivanja ozljeđivanja s nepovoljnim ishodima kao što su privremena ili trajna invalidnost, zbog već poznate povezanosti ozljeđivanja i invalidnosti navodimo da je prema Popisu 2001. udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu Županije iznosio 7.9% , što je nešto niže od hrvatskog prosjeka (9.7%).

Graf 6.

Također je potrebno naglasiti da u ukupnom stanovništvu Dubrovačko-neretvanske županije prema dobnim skupinama, najveći udio osoba s invaliditetom ima dobna skupina 65 i više godina (18.3%), slijede je dobna skupina 20-64 godine (8.1%), te dobna skupina 1-19 godina (1.0%).

Graf 7.

RASPRAVA

Sukladno dobivenim rezultatima očito je da ozljeđivanje predstavlja sve veći problem kako za zdravstvo, tako i za društvo u cjelini. Gubitak života zbog ozljeđivanja je nenadoknativ gubitak, tim više što su sve smrti nastale ozljeđivanjem izbježive, odnosno mogle su biti spriječene. Iz rezultata je također vidljivo da ozljeđivanje predstavlja sve veće opterećenje za primarnu i bolničku zdravstvenu zaštitu (bolovanja, dugotrajno i složeno liječenje, rehabilitacija, posljedična privremena ili trajna invalidnost, itd.).

ZAKLJUČAK

Rješavanje problema ozljeđivanja zahtijeva podjelu odgovornosti i međusobnu suradnju različitih društvenih sektora. Javnozdravstveni pristup ovom problemu treba biti temelj na kojem će se razvijati zdravstvena politika usmjerena ka prevenciji ozljeda, te je od velike važnosti stalno

ukazivanje na značaj ozljeđivanja.

LITERATURA:

1. Harborview Injury Prevention and Research Center. A Community Guide to Injury Prevention. American Association for the Surgery of Trauma, Seattle, 2006. (<http://depts.washington.edu/hiprc>)
2. Centers for Disease Control and Prevention. CDC Injury Research Agenda. CDC. Department of Health and Human Services. Atlanta, 2002.
3. Svjetska zdravstvena organizacija. Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema, 10. revizija, (MKB-10). Svezak 1. Medicinska naklada. Zagreb, 1994.
4. Washington State Department of Health. Washington State Injury Prevention Program. (<http://www.doh.wa.gov/hsqa/emstrauma/injury.htm>)
5. Peden M, McGee K, Krug E. Injury: a Leading Cause of Global Burden of Disease. Geneva, World Health Organization, 2002. (<http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241562323.pdf>)
6. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2001., 2002., 2003., 2004. i 2005. godinu. Zagreb, 2005.
7. Babuš V. Epidemiologija. Medicinska naklada. Zagreb, 1997.
8. Pirc B, Milat D. Osnove istraživanja u zdravstvu. Drugo izdanje. Informator. Zagreb, 1975.
9. Wertheimer- Baletić A. Stanovništvo i razvoj. Mate d. o. o. Zagreb, 1999.
10. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Popis stanovništva 2001. Zagreb, 2003.
11. Bočina I. Ozljede, otrovanja i ostale posljedice vanjskih uzroka kao javnozdravstveni problem u Splitsko-dalmatinskoj županiji u 2004. godini. Specijalistički rad. Split, 2006.

Kontakt osoba:

Ivana Bočina, dr. med.
Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije
Služba za socijalnu medicinu
Vukovarska 46, 21 000 Split
Tel: 021/480-373
Fax: 021/480-406
E-mail: ivana-bocina@net.hr